

HOSSZÚ TÁVÚ, ÁTFOGÓ OTK CÉLOK

TERÜLETI INTEGRÁCIÓ EURÓPÁBA

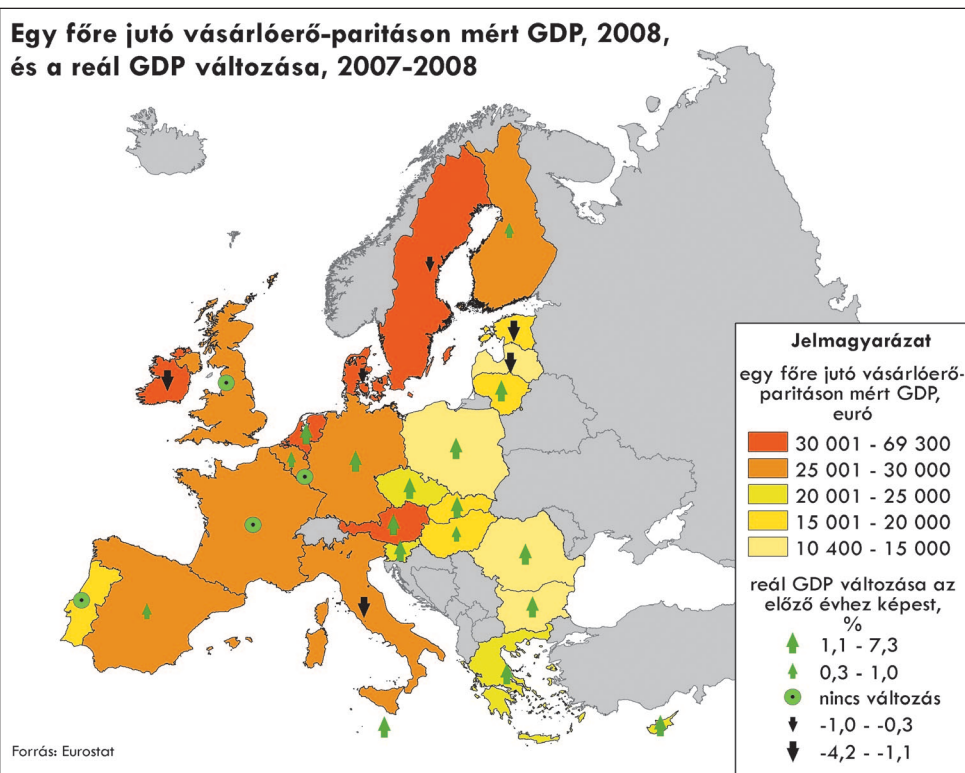
Magyarország **népessége** 2008 végén 10 030 985 fő volt, az EU-27 népességének (497,6 millió fő) 2%-a. A természetes szaporodás az unió lakosságát egy év alatt 584 ezer fővel növelte, miközben Magyarországon a természetes fogyás meghaladta a 30 ezer főt. A **nemzetközi vándorlási egyenleg** viszont az EU-hoz hasonlóan pozitív mérleggel zárt, és 2008-ban 10,1 ezer fővel növelte Magyarország népességszámát.

A gazdasági teljesítmény legfontosabb mérőszáma a **bruttó hazai össztermék (GDP)**, amely jelentős különbségeket mutat a tagországok között. Magyarország egy főre jutó GDP-je vásárlóerő-paritáson 16 100 € volt 2008-ban, miközben az EU 27 tagországának átlaga meghaladta a 25 ezer, a legfejlettebb országoké a 30 ezer eurót. A hazai GDP növekedési üteme (0,6%) 2008-ban kismértékben elmaradt az Európai Unió átlagától (0,7%), de elma-

radt a hasonlóan alacsony bázisértékkel rendelkező környező országok fejlődési ütemétől is (pl. Szlovákia 6,2%, Lengyelország 5%).

2008-ban az egy foglalkoztatottra jutó gazdasági kibocsátás az EU-27 átlagának 71%-a volt, azaz a **munka termelékenysége** igen alacsony. E tekintetben csak a Balti államokat, Romániát, Bulgáriát és Lengyelországot előztük meg. Az egy munkaóra-ra vetített termelékenység még kedvezőtlenebbül alakult (az EU érték 62,4%-a volt).

Egy főre jutó vásárlóerő-paritáson mért GDP, 2008, és a reál GDP változása, 2007-2008

Súlyos strukturális problémája a magyar gazdaságnak, hogy a 15-64 évesek **foglalkoztatottsági rátája** 2008-ban mindössze 56,7% volt; ez az EU 27 tagállama közül Málta után a legkedvezőtlenebb érték. Az EU-27 átlaga 65,9%, az értékek pedig Hollandia és Dánia esetében a legmagasabbak (77-78%). E különbség kialakulásához hozzájárult, hogy 2000 óta a hazai foglalkoztatottság mértéke gyakorlatilag nem változott, míg az EU-27 tagállamok értéke összességében 3,5 százalékponttal nőtt.

A **munkanélküliségi ráta** (a 15-74 évesek között) hazánkban 2008-ban 8,1% volt, 0,6 százalékponttal magasabb, mint az EU átlaga. Magyarország ezzel az értékkel 2008-ban a 27 tagállam utolsó harmadában volt található. Az előző évhez képest az EU átlaga 0,3 százalékponttal csökkent, míg hazánkban 0,4 százalékponttal nőtt, azaz Magyarország helyzete jelentősen romlott az Európai Unión belül.

A **kutatás-fejlesztés** ráfordításai terén az ország lemaradása továbbra is jelentős, hiszen a megtermelt GDP 1%-át fordította ilyen célra, amely körülbelül fele az EU országok átlagának (1,9%).

A környezeti mutatók közül a **légszennyezettség** az egyik, amely európai szinten is kedvezően alakult. A regisztrált kibocsátások a legalacsonyabbak közé tartoznak a tagországok között, így az egy főre jutó CO₂ kibocsátás 2008-ban Magyarországon 7,3 tonna volt, miközben az EU-27 átlaga 9,9 tonna. A CO₂ egyenértéken mért összes kibocsátás továbbra is a fejlett iparral rendelkező országok az élénjárók (Németország, Egyesült Királyság, Franciaország).

A **csatornázottság** terén az elmúlt évtizedben jelentős fejlesztések történtek, ennek ellenére 2008-ban még mindig csak a népesség alig több mint kétharmada (68%) élt olyan területen, ahol a kibocsátott szennyvíz legalább a biológiai tisztítás folyamatán átesett. Ez az érték több tagország esetében 90% felett volt (Hollandia, Spanyolország, Ausztria).

A keletkező **egy főre jutó települési szilárd hulladék mennyisége** hazánkban alacsonynak számít uniós összehasonlításban: 2008-ban 453 kg/fő volt, ez az EU országok átlagának 86%-a. A szelektív hulladékgyűjtés és a hulladékégetés alacsony aránya miatt viszont a lerakóba kerülő települési hulladék mennyisége jó másfélszerese az EU-27 átlagának (Magyarországon 333 kg/fő, EU-27 átlag 207 kg/fő).

A védett természeti területek szempontjából hazánk kedvező helyzetben van. Az élőhely védelmi direktíva (a Tanács 92/43/EGK irányelve) alapján a **biodiverzitás szempontjából védett területek aránya** 2008-ban 15% volt Magyarországon, meghaladva az EU-27-ek 13%-os átlagát.

A **megújuló energiafelhasználás** tekintetében Magyarország továbbra is jelentősen elmarad az EU élénjáró országaitól. A megújuló erőforrások aránya a villamosenergia-termelésből 2008-ban 5,6% volt, miközben az EU-27 átlag ennek háromszorosa (16,7%) volt, de Ausztriában és Svédországban az 50%-ot is meghaladta.

Magyarországon a **gyorsforgalmi utak sűrűsége** jelentősen emelkedett az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően. A 2008-as 12 km/1000 km² érték kö-

zepesnek mondható az uniós országok rangsorában. Némileg elmarad az EU-27 átlagától (15 km²/1000 km²), de az újonnan csatlakozott 12 ország közül csak Szlovénia és Ciprus előzi meg hazánkat.

Az **internet hozzáférés** terén mind Magyarország, mind az Unió jelentős fejlődésen ment keresztül, ennek ellenére továbbra is számottevő Magyarország lemaradása e téren. 2008-ban a hazai háztartások 47%-a már rendelkezett internet kapcsolattal, ugyanakkor az EU-27-ek átlaga 60% volt.

A magyarországi régiók az európai uniós térben

A gazdasági teljesítményt jelző fontosabb mutatószámok között az **egy főre jutó vásárlóértéken számított GDP** tekintetében régióink többsége az Európai Unió NUTS 2-es területi egységei rangsorának alsó harmadában helyezkedett el 2008-ban. Egyedül Közép-Magyarország található a középmezőnyben (26 700 €/fő PPS), kismértékben meghaladva az EU-27 átlagát (25 100 €/fő PPS). A legkisebb értéket felmutató hazai régió – Észak-Alföld – az EU-27 átlag 40%-át sem érte el, ezzel csak Kelet-Lengyelország, Románia és Bulgária néhány régióját előzte meg. Az EU legfejlettebb régiói (Luxemburg, Brüsszel) a legfejlettebb hazai régió értékének kétszeresét is meghaladják, a londoni régió pedig a háromszorosát.

A 15-64 éves korosztály **foglalkoztatásában** az EU-27 65,9%-os átlagát mindössze megközelíteni tudta a Közép-magyarországi régió és a Nyugat-dunántúli régió 62,7%-os illetve 62,1%-os értékkel. Ezzel éppen csak az Unió középmezőnyében foglaltak helyet, viszont az 50%-ot sem elérő Észak-Magyarország és Észak-Alföld csak Dél-Olaszország és az Eu-

rópán kívüli területek értékeivel állítható párhuzamba. A legkedvezőbb értékekkel rendelkező EU régiók 77% feletti értékeivel összehasonlítva még feltűnőbb a különbség.

A **munkanélküliségi ráta** a legkedvezőbb helyzetű hazai régióban, Közép-Magyarországon 4,7% volt, ezen kívül még a Nyugat-Dunántúl és a Közép-Dunántúl 5,0%-os mutatója volt jobb az EU 7,5%-os átlagánál. A többi régió esetében különösen feltűnő a leszakadás, Észak-Magyarország munkanélkülisége majdnem háromszorosa Közép-Magyarorszáégének. Míg a Közép-magyarországi régió az EU-27 régiós rangsorának első harmadában, addig a három legrosszabb magyarországi régió (Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Dél-Dunántúl) a kifejezetten perifériának számító, vagy strukturális válsággal küzdő területek csoportjában található. Különösen kedvezőtlen ez a helyzet a korábbi évekhez képest, amikor a legrosszabb mutatóval rendelkező régióink is az EU középmezőnyében helyezkedtek el.

A **gyorsforgalmi úthálózat sűrűsége** terén a Közép-magyarországi régió magasan vezet a többi hazai régió előtt, az EU-27 átlagát majdnem kétszeresen meghaladó 36,6 km/1000 km² értékkel. A második legjobb értékkel rendelkező Közép-dunántúli régió éppen meghaladja az EU átlagát, a többi régió pedig jóval alatta állt 2008-ban. A hazai regionális különbségeket jól mutatja, hogy a legalacsonyabb érték, 6,1 km/1000 km² az Észak-alföldi régióban, csupán hatoda a Közép-magyarországi régió értéknek.

2008-ban valamennyi magyar régióban az EU-s átlag alatt maradt az **egy főre eső elszállított hulladék mennyisége**. A legtöbb a Dél-Dunántúlon volt

(488 kg/fő), amely az EU átlag (524 kg/fő) 93,1%-a, a legkevesebb az Észak-Alföldön (307 kg/fő), amely az EU átlag kevesebb, mint 60%-a.

A **Natura 2000 természet-megőrzési területek** – amelyek az 1992-ben elfogadott Élőhelyvédelmi Irányelv alapján kerültek oltalom alá – aránya az

Európai Unióban 11,6% volt 2008-ban. Ezt az értéket Magyarország összes régiójában meghaladta a természet-megőrzési területek aránya, amely Észak-Magyarországon (12,1%) és Dél-Alföldön (11,8%) volt a legalacsonyabb. A Nyugat-dunántúli régióban aránya 20,1%, amely EU-s viszonylatban is kimagasló értéknek számít.

TERÜLETI VERSENYKÉPESSÉG ALAKULÁSA

A területi versenyképesség a vállalkozások gazdasági versenyképességén túl magában foglalja az adott térség elérhetőségét, környezeti és humán adottságait is. Ennek megfelelően a gazdasági tényezők mellett utóbbiak területi alakulása is fontos vizsgálati szempont.

Gazdasági alaptényezők

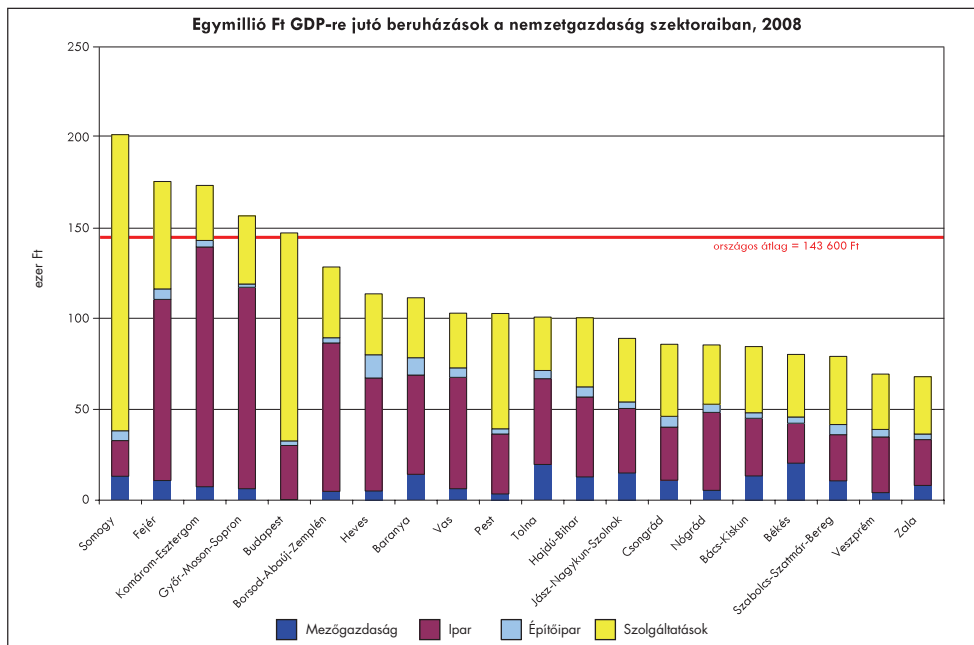
Az egymillió Ft GDP-re jutó **beruházások** értéke 2008-ban 143 600 Ft volt, vagyis a megtermelt bruttó hazai termék 14,4%-át forgatták vissza a gazdaságba, további termelőeszköz-felhalmozás céljából.

A beruházási érték GDP-hez viszonyított aránya Somogy megyében meghaladta a 20%-ot, de az átlag fölött alakult a főváros mellett az ország legfejlettebb megyéiben: Győr-Moson-Sopron, Fejér és Komárom-Esztergom megyékben is.

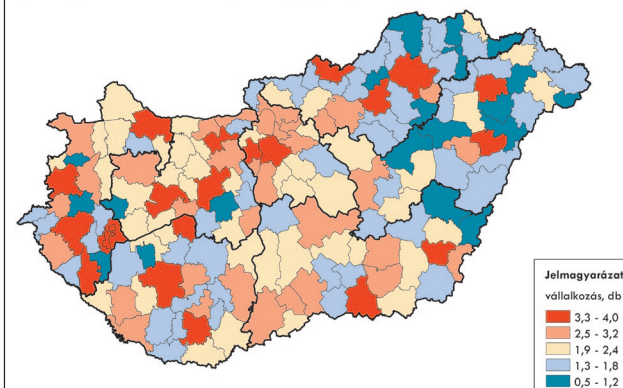
Magyarországon 2008-ban mintegy 701 000 **vállalkozás** működött, 53%-uk társas formában. A társas vállalkozások arányának növekedése tovább folytatódott. Az ezer főre jutó működő vállalkozá-

sok átlagos száma az összes vállalkozás esetén 70 db, míg a társas vállalkozások esetén 37 db volt. Magas volt a vállalkozási aktivitás a budapesti agglomerációban, a Balaton parti kistérségekben, valamint Észak-Dunántúl kistérségeiben. Ezzel szemben a keleti országrészben, valamint a Dél-Dunántúl határ menti kistérségeiben tömbyszerűen rendkívül alacsony volt, itt a 35 db vállalkozást sem érte el.

A területpolitika egyik fontos beavatkozási eszközének, **az ipari parkoknak** a fajlagos árbevétele 2008-ban Komárom-Esztergom megyében volt a legmagasabb, 215 milliárd Ft, azaz az országos átlag több mint ötszöröse. A legkisebb fajlagos árbevétellel, kevesebb, mint 8 milliárd Ft-tal Somogy megye rendelkezett. Az ipari parkok

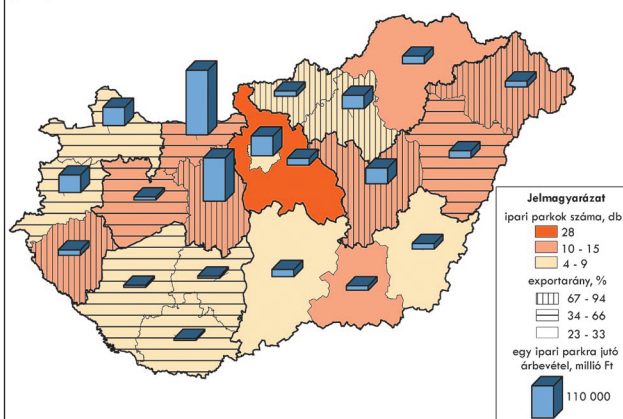

Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma
a pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági ágban, 2008

értékesítésében általában magas a külföldi értékesítési arány, az itt előállított érték 55%-a külföldi piacokon realizálódott. Az exportorientáltság Jász-Nagykun-Szolnok megye ipari parkjaiban volt a legmagasabb (94%). Általában jellemző, hogy a magas árbevétel többnyire magas exporthányaddal járt együtt.

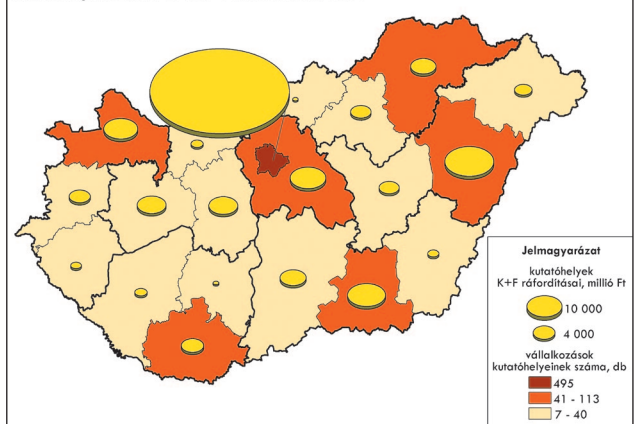
Ipari parkok adatai, 2008

A **lakosság gazdasági aktivitása**, vagyis a foglalkoztatottak és a munkanélküliek munkaképes korú népességben belüli aránya 2008-ban 61,6% volt. Ezen átlagot Budapest és Zala megye értéke 5-6 százalékponttal haladta meg. A kedvezőtlenül alacsony foglalkoztatási színvonal leginkább az ország keleti és déli megyéire jellemző. A legalacsonyabb értékkel rendelkező Szabolcs-Szatmár-Bereg, Somogy, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megye 15-64 éves népességének alig 55-56%-a volt gazdaságilag aktív.

Az innováció területi koncentrációjának elmúlt évekre jellemző folyamata enyhén csökkent, majd 2008-ra megállt. A fővárosban realizálódott az összes **K+F ráfordítás** (261 milliárd Ft) 62%-a. A legjelentősebb egyetemi központok megyéi, Csongrád és Hajdú-Bihar rendelkeztek még viszonylag nagyobb aránnyal (5-8%). Budapesten és a pólusvárosok megyéiben található a vállalkozások kutatóhelyeinek döntő többsége is. Az ország kutató-fejlesztő szektorát viszont továbbra is az innovatív tevékenységet folytató kutatóhelyek méretcsökkenése jellemezte.

Kutatóhelyek száma és a K+F ráfordítások, 2008

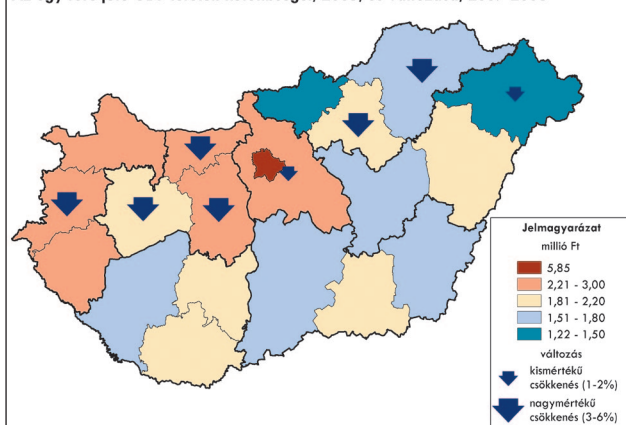
Gazdasági teljesítmény

Az ország gazdasági teljesítménye az egy főre jutó **GDP** alapján 2008-ban az előző évi értéknél 1%-kal volt magasabb, valamivel meghaladva a 2,64 millió Ft-ot. A térszerkezetben továbbra is megmaradt a főváros kimagasló szerepe: 5,85 millió Ft-os értéke az átlagot több mint kétszeresen, de Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megye fajlagos GDP-jét például négy-ötszörösen haladta meg. A megszokott módon az alföldi, dél-dunántúli és észak-magyarországi megyék számítanak ezen a téren a leginkább elmaradott térségnek, hiszen teljesítményük az országos átlag kétharmadát sem érte el. Ugyanakkor, eddig nem tapasztalt módon, 2008-ban az előző évekhez képest 3-4%-os csökkenés jellemzett több megyét is, így Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Heves, Komárom-Esztergom és Veszprém megyét, a legnagyobb csökkenés (-6%) pedig Vas megyében jelentkezett.

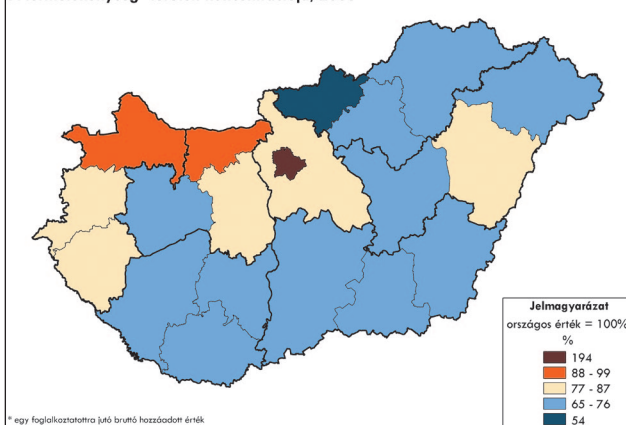
A **termelékenység**, vagyis a foglalkoztatottak számához viszonyított bruttó hozzáadott érték, szintén erős főváros központúságot mutatott. Ennek országos átlaga 2008-ban 6,03 millió Ft volt, amelyet Budapest majdnem kétszeresen haladt meg. A legalacsonyabb termelékenység Nógrád megyében volt, ahol kevéssel haladta meg az országos átlag felét. 2007-hez képest a legnagyobb mértékben – 11-14%-kal – Békés, Nógrád és Zala megyében nőtt a mutató értéke.

2008-ban a **gazdasági ágak részesedése a bruttó hozzáadott értékből** is koncentrált területi szerkezetet mutatott, amelyben a szolgáltatások aránya dominánsan jelentkezett. Részesedése az összes BHE-ből 67%-os, míg az ipar és építőipar 29%-os, a mezőgazdaságé pedig 4%-os volt. Ez a szerkezet 2007-hez képest a szolgáltatások enyhe csökkenését, míg az ipar és építőipar ugyanilyen mértékű növekedését mutatta.

Az egy főre jutó GDP területi különbségei, 2008, és változása, 2007-2008

A termelékenység* területi koncentrációja, 2008

* egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték

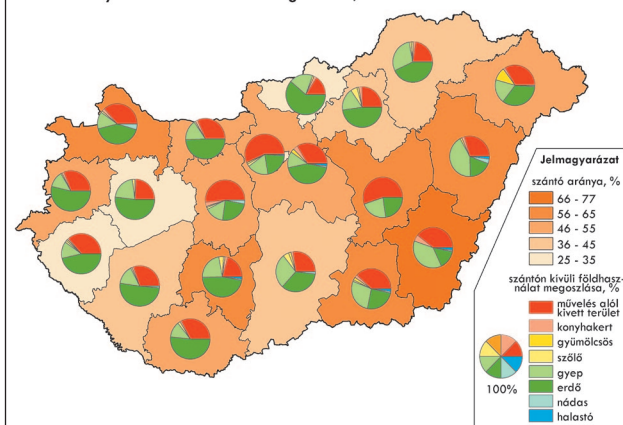
Mezőgazdaság

A **földhasználat** megoszlása Magyarországon 2008-ban is a szántók túlsúlyát mutatta (48,4%). Az erdőterületek aránya országosan 20,5% volt, amely kismértékű emelkedést jelent a korábbi évhez képest. Nógrád megye területének 38,4%-át alkották erdők, így ez a legerdősültebb megye, és az egyetlen, ahol az erdőterület meghaladta a szántók területét. A szántóterület arányában (76,8%) első Békés megye viszont az erdők arányában utolsó (4,5%). A művelés alól kivett területek majd 17%-os országos arányában szintén jelentősek a területi különbségek: az arány Tolna megyében volt a legkisebb (7,6%), míg Budapest mellett Zala és Fejér megyében a legnagyobb (előbbiben 42%, utóbbiakban kb. 24%).

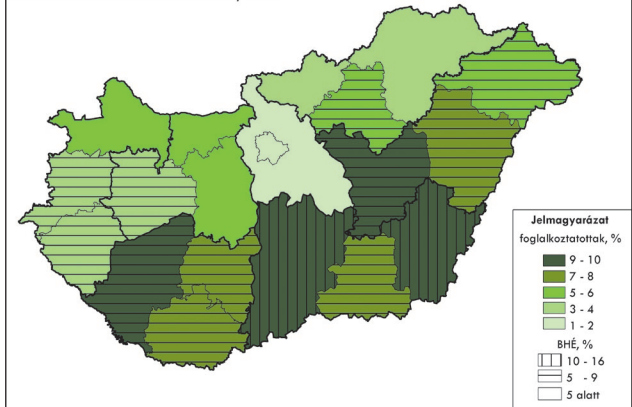
2008-ban a mezőgazdaság a foglalkoztatottak közel 5%-ának adott munkát. A legnagyobb **agrár-**

foglalkoztatás Bács-Kiskun, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Somogy megyét jellemezte, ahol 9-10% volt a szektor részesedése a foglalkoztatási szerkezetben. A leginkább agrárprofíllal rendelkező megyék a Dél-Dunántúlon, valamint az Észak- és Dél-Alföldön találhatók. A **mezőgazdasági vállalkozások számának** csökkenése 2008-ra megfordult és enyhe emelkedést lehetett tapasztalni. 2008-ban mintegy 24 400 vállalkozás működött e nemzetgazdasági ágban, ami az összes vállalkozás 3,5%-át jelentette. A mezőgazdasági termelés a természeti adottságoknak megfelelően főleg az Alföldre – azon belül is főleg a déli megyékre – és a Dél-Dunántúlra koncentrálódott. E térségek az összes **mezőgazdasági bruttó hozzáadott érték** közel 60%-át állították elő (974 milliárd Ft értékben) 2008-ban. A nemzetgazdasági ág termelésében legkisebb szerephez hagyományosan az Észak- és Közép-magyarországi régió megyéi jutottak.

Szántók aránya és a földhasználat megoszlása, 2008

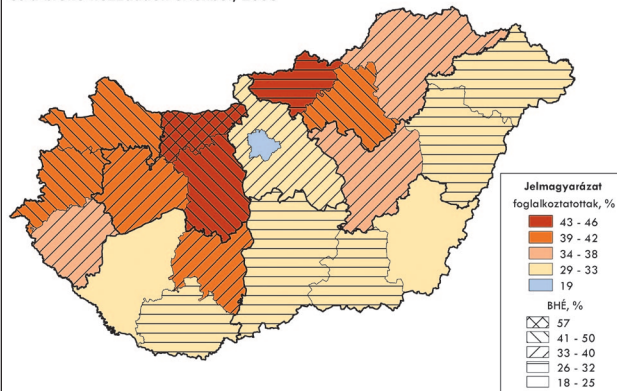
A mezőgazdaság aránya a foglalkoztatottakból és a bruttó hozzáadott értékből, 2008

Ipar és építőipar

2008-ban a **foglalkoztatottak** 33%-a kötődött az ipar és az építőipar nemzetgazdasági ágakhoz. A leginkább ipari arculatú foglalkoztatási szerkezettel Komárom-Esztergom megye rendelkezett (46%), de domináns volt a részesedése Fejér, Vas és Nógrád megyék foglalkoztatásában is. Alacsony volt az ipari foglalkoztatottak aránya a fővárosban, valamint az ország déli megyéiben. Az **ipar által előállított hozzáadott érték** is Komárom-Esztergom megyében volt a leginkább meghatározó, a nemzetgazdasági ág a megye összes hozzáadott értékének 53%-át érte el, de az arány meghaladta a 40%-ot Fejér és Győr-Moson-Sopron megyében is. Egyedül Komárom-Esztergom megyében nem a szolgáltatási szektor állította elő a hozzáadott érték legnagyobb részét. Ezzel szemben az ipar és az építőipar együttesen sem érte el a 30%-os részesedést Budapesten, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében és az ország déli megyéiben. Az építőipar a bruttó hozzáadott értéke alapján a Közép-magyarországi régióban volt a legjelentősebb. Az összes **építőipari BHÉ** (1 045 milliárd Ft) 28%-a a fővárosban, 15%-a pedig Pest megyében jött létre. Az építőipari hozzáadott érték 5-5%-át állították elő Győr-Moson-Sopron, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyében. Az összes vállalkozáson belül az **építőipari vállalkozások** aránya 2008-ban 9,8% volt. A 68 800 építőipari vállalkozás 17%-a Budapesten, 15%-a Pest megyében volt bejegyezve. Az építőipari vállalkozások pontosan negyede tevékenykedett együttesen Közép- és Nyugat-Dunántúlon, míg 24%-a a két alföldi régióban.

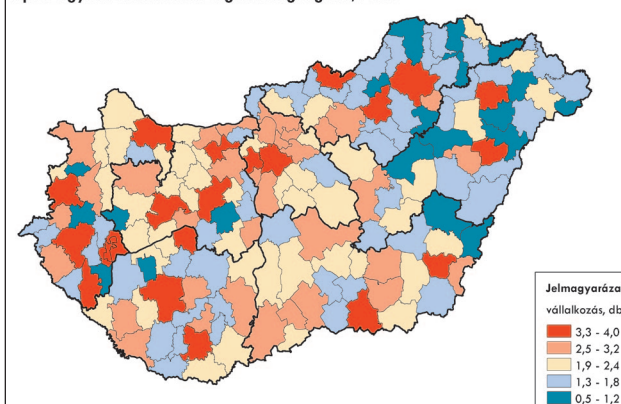
Az ipar és az építőipar aránya a foglalkoztatásból és a bruttó hozzáadott értékből, 2008

Szolgáltatások

A három legnagyobb nemzetgazdasági ág **részesedése a foglalkoztatásból** a megyék munkaerő specializáltságáról ad képet. Budapesten a szolgáltatások szektora 80%-os aránnyal rendelkezett, amely

Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági ágban, 2008

messze meghaladta az országos 63%-os átlagot. E nemzetgazdasági ág a főváros után a kevésbé fejlett megyékben játszott meghatározó szerepet. Komárom-Esztergom megye az ország egyetlen térsége volt 2008-ban is, ahol a terciér szektorban dolgozók aránya nem érte el az 50%-os részesedést.

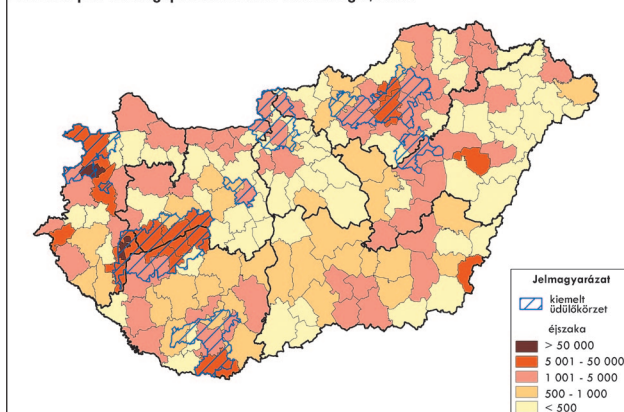
2008-ban a **gazdasági ágak részesedése a bruttó hozzáadott értékből** a foglalkoztatás szerkezetéhez hasonló, de annál kicsivel koncentráltabb területi szerkezetet mutatott, amelyben a szolgáltatások aránya dominánsan jelentkezett. Ez utóbbi részesedése az összes BHÉ-ből 67%-os. 2007-hez képest a szolgáltatások enyhe csökkenése, míg az ipar és építőipar ugyanilyen mértékű növekedése volt jellemző. A megyék döntő többségében a legmeghatározóbb azonban továbbra is a szolgáltatási szektor volt, amely Budapest termelésének 81%-át, de Somogy megye termelésének is közel háromnegyedét adta.

A **pénzügyi közvetítés** terén 2008-ban 27 100 vállalkozás tevékenykedett, ami az összes **működő vállalkozás** 3,9%-át jelentette. Az ágazat vállalkozásainak 33%-a a Közép-dunántúli régióban, 13-13%-a Dél- és Észak-Alföldön, míg a 10-11%-a a többi régióban működött. A vállalkozások területi koncentrációja a főváros és a megyeszékhelyek, valamint a fővárosi agglomeráció kistérségeinek magas arányát mutatta. A működő pénzügyi vállalkozások 53%-a valamelyik megyeszékhely kistérségében volt bejelentve.

Turizmus

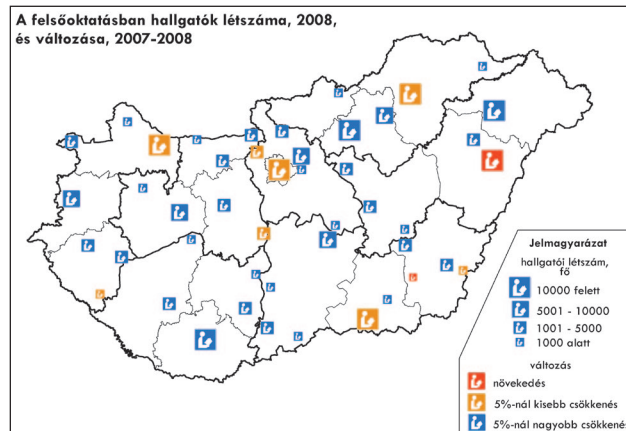
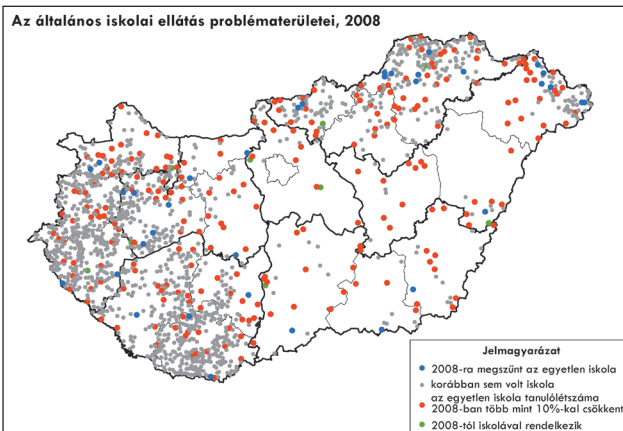
A **vendégforgalomban** az elmúlt évek hagyományos területi különbségei éltek tovább 2008-ban is. A vendégforgalom kistérségi rangsorának

Ezer főre jutó vendégéjszakák területi különbségei, 2008

élén továbbra is az abszolút vonzerőnek minősülő desztinációkkal rendelkező térségek, valamint az összes vendégéjszaka szám negyedével rendelkező főváros álltak. Legforgalmasabbak a nemzetközi versenyképesség gyógyfürdők kistérségei: Hévízi, Csepregi, Zalakarosi, Hajdúszoboszlói, Siklói, Gyulai, Sárosvári, Egri kistérség, továbbá a Balaton-parti tradicionális fürdőtelepüléseket tömörítő kistérségek: Balatonfüredi, Balatonföldvári, Siófoki, Fonyódi, Keszthelyi, Balatonalmádi kistérségek voltak. Ugyanakkor a fővárostól vagy a Balatontól távolabbi, de még a kiemelt üdülőkörzetekhez tartozó kistérségek is jóval alacsonyabb vendégforgalmat regisztráltak.

Az **ezer főre jutó szálláshely-kapacitás** továbbra is erőteljes területi koncentrációt mutatott. 2008-ban is a legnagyobb kapacitás-értékekkel bíró térségek között voltak a legfontosabb idegenforgalmi desztináció-térségek (a Balaton térség, kiemelt üdülőkörzetek stb.). A kapacitások erős területi koncentráltságát

mutatja a 30 szálláshely alatti értékkel rendelkező kistérségek nagy száma (2008-ban több mint 100 kistérség tartozott ebbe a kategóriába).

Képzés

A gazdasági versenyképesség alapvetően függ a megfelelő képzettségű munkaerőtől, amit csak a magas szintű és elérhető oktatási rendszer biztosíthat. Az alapfokú oktatás és nevelés mennyiségi jellemzőit döntően a demográfiai folyamatok alakulása befolyásolja. 2008-ban 788,6 ezer volt az **általános iskolások száma**, több mint 20 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. A fogyás az összes régiót érintette: régióként 1,8 ezer és 4,9 ezer fő közötti volt a csökkenés. Az általános iskolás korosztály létszámának folyamatos csökkenése és a racionálisabbnak vélt működtetés okán 2008-ban újabb 35 település maradt iskola nélkül, viszont 9 olyan településen kezdődhetett meg a tanítás, ahol az előző években nem működött általános iskola.

Az **oktatás középszintjén** a gimnáziumok és szakközépiskolák nappali tagozatán tanulók létszáma 440 ezer fő volt, mintegy 2 ezer fővel kevesebb, mint 1 évvel korábban. A szakiskolások száma az előző évhez képest mintegy 700 fővel, 133,6 ezerre nőtt.

2008-ban a **felsőoktatás** minden tagozatán (nappali, esti, levelező, távoktatás) összesen 379,8 ezren vettek részt, ez az előző évhez képest jelentős, mintegy 16,5 ezres csökkenést jelent. Minden régióban, és Hajdú-Bihar megyét kivéve minden megyében csökkenés volt megfigyelhető, a legnagyobb mértékű Észak-Magyarországon (kb. 3 700 fő), míg legkisebb mértékű az Észak-Alföldön volt (kb. 1 500 fő). A felsőoktatásban továbbra is meghatározó Közép-Magyarország szerepe, ahol a hallgatók 45,6%-a, mintegy 173 ezer fő végezte tanulmányait 2008-ban.

Közlekedés és kommunikáció

A térségi elérhetőség szinte minden területi szinten a fejlődés stratégiai jelentőségű tényezője. A **gyorsforgalmi úthálózat-fejlesztés** Magyarországon még 2008-ban is intenzíven folyt, ebben az évben újabb 85 km útszakasz készült el és a hálózat hossza elérte az 1 116 km-t. Folytatódott az M0-ás, M6-os és M7-es M70-es autópályák építése, amelynek hatásaként a Dél-Dunántúl és a délnyugati országrész elérhetősége jelentősen javult a főváros irányából. **Egyéb közútfejlesztés** keretében leginkább útszakasz-rehabilitációk, útburkolat-erősítések és többsávosítások történtek. 2008 végére az országos közúthálózat hossza elérte a 31 363 km-t.

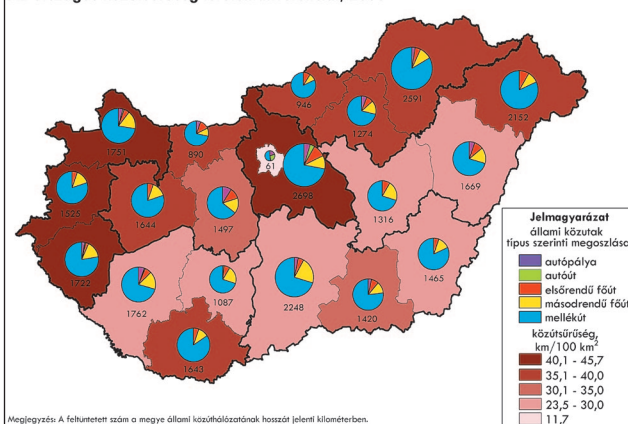
A **vasúthálózat** hossza nem változott az elmúlt években, továbbra is 7 896 km. Új vonal nem épült, inkább a kiemelt, európai törzsvonalakhoz tartozó pályák felújítása zajlott. 2008-ban még felújítás alatt állt a Budapest–Cegléd–Szolnok, a Budapest–Újszász–

Szolnok, a Cegléd–Kecskemét vonal, a Boba–Zalaegerszeg–Bajánsenye, a Szajol–Mezőtúr és a Békéscsaba–Lőkösháza szakasz, továbbá a Budapest–Esztergom, a Budapest–Székesfehérvár vonal Érd környéki része, valamint a budapesti Északi vasúti híd.

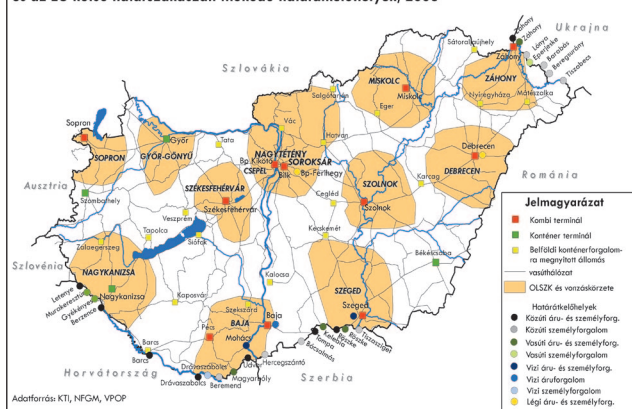
A vízi közlekedés a Dunán a legjelentősebb, amely Helsinki folyosónak számít. A legnagyobb **kikötői beruházások** Győr–Gönyűt érintették (iparvágány-építés, közútfelújítás), ezen kívül a Csepeli Szabadkikötőben a Ro-Ro terminál megépítése, illetve a Bajai kikötő továbbfejlesztése érdemel említést 2008-ban.

Hazánkban 6 nemzetközi forgalmat bonyolító **repülőtér** működik: a budapest–ferihegyi, a debreceni, a győr–péri, a pécs–pogányi, a nyíregyházi és a sármel-leki. Ezek közül csupán Ferihegy forgalma kiemelkedő, amelynek utasforgalma 2007-hez képest kis mértékben csökkent, de így is meghaladta a 8,4 millió főt. Az áru- és repülőgép forgalom szintén visszaesett (előbbi 62 ezer tonnára, utóbbi pedig 120 ezer járat alá).

Az országos közútsűrűség területi differenciái, 2008

Magyarországi kombiterminálok, Országos Logisztikai Szolgáltató Központok és az EU külső határszakaszán működő határátkelőhelyek, 2008

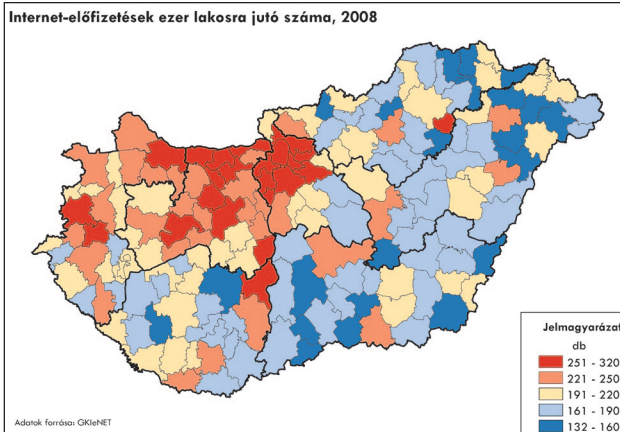

Az **áruszállítás** közel 75,1% közúton, 15,0% vasúton, 7,3% csővezetéken és 2,6% vízi úton realizálódott 2008-ban. Egyre jelentősebb szerep hárult az országos logisztikai központokra, azonban a szektorba befektetők a Közép-magyarországi régión kívüli területeket egyelőre lassan vonják be, oda kevés beruházás érkezett.

2008 végére a **mobiltelefon előfizetések** továbbra is élénk növekedést mutattak, amelynek következtében számuk 12,2 millióra emelkedett. Így száz főre már 121,8 előfizetés jutott, ami egy év alatt közel 11%-os növekedést jelentett. A **kábeltelevízió ellátottságban** 2007 és 2008 között a régiók többségében újra növekedés volt jellemző. 2007-hez képest egyedül a Dél-Dunántúl esetében stagnált az érték, az ország összes többi régiójában emelkedett a kábeltelevízió előfizetéssel rendelkező lakások aránya.

Az **internet-előfizetések számának** területi különbségeiben is jól tükröződik az ország fejlettségi differenciáltsága. Az ezer lakosra jutó országos érték 2008-ban 184 előfizetés volt, amelyet az or-

Internet-előfizetések ezer lakosra jutó száma, 2008

szág kistérségeinek közel kétharmada haladt meg. Az IKT egyik kiemelt szegmensének számító internet-előfizetések terén a legfejlettebbnek számító kistérségek a fővárosi agglomerációban, valamint az ország fejlettebb észak-dunántúli részén találhatók. E térségeken túl csupán egy-egy megyeszékhely kistérsége haladta meg lényegesen az országos átlagot. Az ország déli, keleti és északkeleti térségeinek elmaradása jelentős volt.